

Posudek diplomové práce Kateřiny Kotkové
***Neverbální komunikace v komunikačněpřístupové výuce češtiny jako
cizího jazyka***

Kateřina Kotková si pro diplomovou práci formulovala velmi samostatně zajímavé a aktuální téma, jemuž zatím v českém kontextu prakticky nebyla věnována pozornost.

Teoretická část práce podává základní informace o jednotlivých složkách neverbální komunikace a přehled o komunikačním přístupu zejména u nás a při výuce češtiny jako cizího jazyka. Výklady naznačují dobrou autorčinu orientaci v problematice, i když mohly být možná více propojeny s částí „praktickou“. V kapitole o metodologii výzkumu mělo být ještě uvedeno, jakým systémem byly přepisovány verbální části nahrávek. Autorka mohla zmínit též analýzy neverbální komunikace v lingvistických výkladech směřovaných na rodilé mluvčí (E.Sweetser, I. Mittelberg atp.), které mohly možná být dalším pozadím, k němuž šlo výzkum vztahovat. Práce se zdroji je přiměřená, občas kolísá užívání termínů komunikační přístup, komunikačněpřístupová výuka, komunikačněpřístupové vyučování a občas pojetí termínů typu proxemika jako nauky a jako příslušných prostředků. Mohlo být explicitněji vymezeno, jaký je vztah mezi komunikační funkcí (kap. 2.1) a komunikačním cílem (s. 44).

Jádrem práce je kapitola 4 analyzující základní typy neverbální komunikace v shromážděném materiálu – videonahrávkách vyučovacích hodin. Přestože se domnívám, že je škoda, že autorka nevyužila více nahrávek ze širší databáze, kterou shromáždila, neboť by se mohla třeba odvážit většího zobecnění výsledků, myslím, že i zvolené nahrávky poskytly řadu zajímavých informací a mnoho podnětů pro případné další výzkumy. Vedle postřehů týkajících se specificky jazykové výuky je zajímavé např. poukázání na kulturní aspekty v neverbální komunikaci a jakýsi český neverbální obraz světa. Oceňuji i zapojení teorie konceptuální metafory (autorka např. ukazuje protiklad vpředu – vzadu a konceptualizaci času; explicitněji mohl být reflektován i protiklad nahoře – dole). Provedená analýza demonstruje autorčinu schopnost dobře pozorovat a zachytit sledované jevy v kontextu, porozumět průběhu výuky a pedagogické komunikaci, brát v úvahu případná specifika výuky dospělých.

Práce je logicky strukturována, v analytické části se někdy zajímavé poznatky poněkud ve výkladu „skrývají“ – přehlednost by možná dodalo např. další členění či zvýraznění některých částí a osobně bych preferovala zařazení textů ukázek přímo do textu práce. Při prezentaci výsledků má čtenář někdy malou představu o celkové podobě

analyzovaných nahrávek – u formulací typu velmi časté atp. bylo by dobré uvést přesnější údaje a vztáhnout je např. k délce projevu či počtu pronesených výpovědí. Pravopisné atp. nedostatky (interpunkce v některých poznámkách pod čarou) a nepřiliš šťastné formulace nejsou časté.

Ráda bych autorce položila následující otázky:

- Mohla by být u výkladu gest chytrý – hloupý a orientaci vlevo – vpravo (předvádění gest u různých stran hlavy) využita i interpretace založená na kulturních hodnotách spojených s pravý – levý jako „dobrý“ - „špatný“?
- Objevily se ve zkoumaném materiálu příklady tzv. shluků gest (s. 19) a Butterworths (s. 22)?
- Nakolik by podle autorčina názoru měli být vyučující explicitně poučováni o neverbální komunikaci při výuce a studenti o specifikách „české“ neverbální komunikace?
- Bylo by možné uvažovat o tom, že komunikační přístup vede k tomu, že verbální složka komunikace se soustřeďuje na nepoužívání zprostředkujícího jazyka, ale jeho (některé) funkce do jisté míry přebírá komunikace neverbální?

Práce splňuje požadavky kladené na práce diplomové, doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji hodnocení velmi dobře.

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.
vedoucí diplomové práce